

CAPITOLUL I

TEORIE ȘI PRACTICĂ JUDICIARĂ COMENTATĂ PRIVIND FAPTELE INCRIMINATE ÎN ARTICOLUL 2 DIN LEGEA NR. 143/2000, MODIFICATĂ PRIN LEGEA NR. 187/2012¹

Articolul 2 *în urma modificării* are următorul conținut:

(1) Cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea, prepararea, transformarea, oferirea, punerea în vânzare, distribuirea, livrarea cu orice titlu, trimiterea, transportul, procurarea, cumpărarea, deținerea ori alte operațiuni privind circulația drogurilor de risc, fără drept, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Dacă faptele prevăzute la alin. (1) au ca obiect droguri de mare risc pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.

Secțiunea I

Excepții de neconstituționalitate privind art. 2 din Legea nr. 143/2000

Subsecțiunea I

Decizia C.C.R. nr. 639/2017² referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri³ și ale art. 274 C. pr. pen.

§1. Excepția invocată

Această excepție a fost invocată de I.V.D. în dosarul nr. 2717/120/2016 a Tribunalului Dâmbovița – Secția penală.

¹ Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, a fost publicată în M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012.

² A fost publicată în M. Of. nr. 35 din 12 ianuarie 2017.

³ Legea nr. 143/2000 cu completările și modificările ulterioare a fost republicată în M. Of. nr. 163 din 6 martie 2014.

În excepția invocată se susține că sintagmele „alte operațiuni” din cuprinsul dispozițiilor art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 republicată, și „cheltuieli avansate de stat” din cuprinsul art. 274 din Codul de procedură penală sunt lipsite de claritate, precizie și previzibilitate, motiv pentru care textele criticate încalcă dispozițiile constituționale și convenționale referitoare la calitatea legii penale.

În acest sens, autorul excepției, face trimitere la jurisprudența Curții Constituționale a României referitoare la calitatea legii, respectiv la deciziile nr. 189 din 2 martie 2006, nr. 903 din 6 iulie 2010, nr. 1 din 11 ianuarie 2012, nr. 494 din 10 mai 2012 și nr. 196 din 4 aprilie 2013, prin care instanța de contencios constituțional a constatat încălcarea, prin dispozițiile legale criticate în respectivele cauze, a prevederilor art. 1 alin (5) din Constituție, precum și a dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare.

De asemenea, în motivarea excepției de neconstituționalitate invocate, autorul face trimitere la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv la Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în cauza Rotaru împotriva României, prin care instanța europeană a statuat obligația legiuitorului de adoptare a unor reguli de procedură penală clare, care să prevadă cu precizie condițiile și termenele în care justițiabilii își pot exercita drepturile procesuale.

§2. Poziția Tribunalului Dâmbovița

Tribunalul Dâmbovița – secția penală, a opinat că excepția de neconstituționalitate invocată este neîntemeiată.

Referitor la sintagma „ori alte operațiuni” din cuprinsul dispozițiilor art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000, Tribunalul a susținut că legiuitorul a înțeles să includă în sfera acesteia orice alte activități cu droguri, prin care se pune în pericol sănătatea publică sau a consumatorului diferite de cele expres enumerate în ipoteza normei de incriminare și că aceste

activități ar urma a fi precizate de C.C.R. în ipoteza constatării neconstituționalității textului criticat.

Cu privire la neconstituționalitatea prevederilor art. 274 din Codul de procedură penală, Tribunalul arată că își însușește concluziile apărătorului autorului excepției.

§3. Poziția Guvernului României

Guvernul apreciază că excepția de neconstituționalitate invocată este neîntemeiată. Guvernul consideră că sintagma „alte operațiuni” din cuprinsul prevederilor art. 2 alin. (1) din Legea nr. 142/2000 republicată, se referă în mod exclusiv, la circulația drogurilor, iar enumerarea din cuprinsul textului criticat este una limitativă iar sensul expresiei „alte operațiuni” este unul limitativ și neechivoc, putând fi dedus din interpretarea gramaticală a dispoziției legale analizate, întrucât se află într-o succesiune logică cu celelalte acțiuni ce constituie *verbum regens* al infracțiunii. Guvernul a susținut că dispozițiile art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 republicată sunt în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv cu standardele stabilite prin Hotărârile din 08 iunie 2006 și 24 mai 2007, pronunțate în cauzele Lupșa împotriva României, paragraful 37 și Dragotoniș și Militaru Pidhorni împotriva României, paragraful 36.

În ce privește art. 274 C. pr. pen., Guvernul a susținut că atât denumirea marginală, cât și din conținutul său normativ rezultă că acesta nu reglementează asupra aspectelor legate de obligativitatea dovedirii de către stat a cheltuielilor judiciare pe care le-a avansat, ci numai asupra modului în care sunt suportate cheltuielile respective, aspecte ce nu determină însă lipsa de previzibilitate a reglementării.

§4. Analiza și concluzia C.C.R.

Examinând excepția de neconstituționalitate invocată cu privire la dispozițiile art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 republicată, Curtea a

reținut că legiuitorul a înțeles să prevadă în textul criticat elementul material al laturii obiective a infracțiunii prin enumerarea în cuprinsul normei a unor fapte din care acesta poate fi constituit, enumerare ce nu este exhaustivă, întrucât se încheie prin sintagma „ori alte operațiuni”. La o primă evaluare, observă Curtea, acest din urmă aspect este de natură a determina lipsa de imprevizibilitate a dispozițiilor legale criticate ca urmare a imposibilității de a determina sfera înțelesului noțiunii de „alte operațiuni” ce pot fi reținute ca infracțiune în domeniul traficului și consumului ilicit de droguri.

Cu toate acestea spune Curtea, sintagmei criticate trebuie să îi fie atribuit sensul ce rezultă din ansamblul dispoziției legale din care face parte. Or, interpretând sistematic expresia „ori alte operațiuni”, în contextul prevederilor art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 republicată, Curtea constată că aceasta este urmată de expresia „privind circulația drogurilor de risc”, ce restrânge sfera noțiunii de „alte operațiuni”, la operațiunile ce privesc circulația drogurilor de risc.

Astfel, orice operațiune referitoare la circulația unor asemenea droguri, alta decât cele comerciale, în mod expres, în cuprinsul normei criticate, poate constitui elementul material al laturii obiective a infracțiunii reglementate la art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 republicată.

Așa fiind, Curtea reține că sintagma criticată este clară, precisă și previzibilă, vizând practic orice faptă de trafic de droguri de risc sau de mare risc.

Pentru considerentele mai sus expuse, Curtea consideră că prevederile art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 republicată, permit destinaților lor să-și adapteze conduita la exigențele legii penale și sunt în acord cu dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (5).

În concluzie, prin decizia nr. 639/2017, C.C.R. a respins excepția de neconstituționalitate invocată ca fiind neîntemeiată.

*Subsecțiunea a II-a****Decizia C.C.R. nr. 695/2017¹ referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 lit. a)-e) și art. 2 din Legea nr. 143/2000, republicată privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri*****§1. Excepția invocată**

Această excepție a fost invocată de I.R.Z. în dosarul nr. 1.442/110/2015 a Curții de Apel Bacău – Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie.

Autorul critică dispozițiile art. 1 lit. a) – e) și art. 2 din Legea nr. 143/2000 republicată pe motiv că acestea sunt lipsite de claritate, precizie și previzibilitate, neoferind securitate juridică destinatarilor, întrucât aceștia nu pot determina cu exactitate care sunt substanțele ce intră sub incidența actului normativ menționat. Se susține în excepția invocată că referirile la substanțele înscrise în tabelele din cuprinsul anexelor nr. I-IV la Legea nr. 143/2000 republicată ar fi trebuit să se facă în mod concret, prin numirea produselor în care acestea sunt încorporate, știut fiind că substanțele și formulele chimice enumerate în anexele mai sus referite, țin de domeniul științei și nu de domeniul cunoașterii comune, la care fac apel actele juridice.

Prevederile art. 1 lit. a)-e) și art. 2 din Legea nr. 143/2000 republicată, susține autorul excepției, dau naștere unor confuzii, ce duc la încălcarea dreptului de apărare a inculpaților. Se susține că textele criticate încalcă libertatea individuală a inculpaților, întrucât creează confuzie între produsele, respectiv plantele ce pot fi comercializate și substanțele înscrise în tabelele referitoare la droguri și precursori ai acestora din cuprinsul anexelor I-IV la Legea nr. 143/2000 republicată.

Se susține de către autorul care invocă excepția de neconstituționalitate că dispozițiile textelor criticate creează discriminare între cetățenii români și cetățenii altor state membre ale Uniunii Europene în care consumul de plante etnobotanice constituie contravenție.

¹ A fost publicată în M. Of. al României, nr. 124 din 08 februarie 2018.

Se exemplifică cu faptul că în România o cantitate de 0,1-1/100 grame dintr-un produs ce conține una dintre substanțele enumerate în anexele I-IV la Legea nr. 143/2000 republicată, determină încadrarea faptelor ce vizează respectivul produs drept infracțiune.

Autorul excepției susține că textele criticate contravin prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (5) referitor la calitatea legii, art. 16 cu privire la principiul egalității în drepturi, art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 21 cu privire la dreptul de acces liber la justiție, art. 24 privind dreptul la apărare și art. 44 referitor la dreptul de proprietate privată, prevederilor art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului a libertăților fundamentale, cu privire la dreptul la un proces echitabil și art. 8 din Pactul internațional și cu privire la drepturile civile și politice cu privire la interzicerea sclaviei și a muncii forțate, precum și art. 47 referitor la dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil, art. 48 alin. (2) referitor la dreptul de apărare și art. 49 în componenta sa referitoare la principiul legalității infracțiunilor și pedepselor din Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene.

§2. Poziția Curții de Apel Bacău, Secția penală

Curtea de Apel Bacău, Secția penală, opinează că excepția de neconstituționalitate invocată este neîntemeiată. Susține că textele criticate sunt clare, precise și previzibile, dând posibilitatea persoanelor interesate să determine care sunt situațiile în care se aplică și consecințele faptelor pe care le săvârșesc.

§3. Poziția guvernului României

Guvernul a apreciat că excepția de neconstituționalitate invocată este neîntemeiată. În acest sens, se argumentează că noțiunile folosite în cuprinsul Legii nr. 143/2000 republicată sunt definite la art. 1 din această lege, ceea ce reprezintă o aplicare a principiului legalității incriminării, motiv pentru care dispozițiile art. 1 lit. a)-e) și art. 2 din Legea nr. 143/2000 republicată satisfac cerințele calității legii penale.

Mai mult, subliniază guvernul în opinia sa, în vederea asigurării previzibilității actului normativ criticat, legiuitorul a clasificat substanțele prevăzute în cuprinsul Legii nr. 143/2000 republicată, în droguri de mare risc, droguri de risc și precursori.

De asemenea, susține guvernul, textele criticate cuprind cuvinte folosite de legiuitor în sensul lor comun în limba română. În susținerile sale privind netemeinicia excepției de neconstituționalitate, guvernul face o serie de trimiteri la jurisprudența Curții Constituționale a României și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la calitatea legii, respectiv la deciziile nr. 903 din 6 iulie 2010, nr. 743 din 02 iunie 2011, nr. 1 din 11 ianuarie 2012 și nr. 146 din 12 martie 2015 și la Hotărârile CEDO din 15.XI.1996 și 05.05.2000 pronunțate în cauzele Cantorii împotriva Franței, paragraful 29, Wingrove împotriva Regatului Unit, paragraful 40 și Rotaru împotriva României, paragraful 55.

Cu privire la pretinsa neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 din Legea nr. 143/2000 republicată, guvernul a combătut-o invocând considerentele și soluția din cuprinsul deciziei C.C.R. nr. 1335 din 11 octombrie 2011.

§4. Poziția Avocatului Poporului

Avocatul Poporului apreciază că dispozițiile art. 1 lit. a)-e) și art. 2 din Legea nr. 143/2000 republicată, sunt constituționale. Consideră că textele legale criticate sunt suficient de clare, precise și previzibile pentru a permite destinatarilor să prevadă, într-o măsură rezonabilă, în raport cu circumstanțele speței consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă. Subliniază că din textele legale criticate poate fi dedus cu ușurință faptul că sancțiunile prevăzute prin normele de incriminare se aplică doar faptelor săvârșite în una dintre modalitățile expres enumerate în ipoteza normei de incriminare.

Și Avocatul Poporului în susținerea opiniei sale face trimitere la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la principiul legalității invocând hotărârile din 05.01.2000 și 08.07.2008

pronunțate în cauzele Bejeler împotriva Italiei paragraful 109 și Fener Run Patriklingi împotriva Turciei.

§5. Analiza și concluzia C.C.R.

Examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatul Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor și concluziile procurorului, Curtea constată că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. 1 lit. a)-e) și art. 2 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată în M. Of. nr. 163 din 06.03.2014.

Curtea ia la cunoștință că textele criticate de autorul excepției ar contraveni prevederilor constituționale de art. 1 alin. (5) referitor la calitatea legii, art. 16 cu privire la principiul egalității în drepturi, art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 21 cu privire la dreptul de apărare și art. 44 referitor la dreptul de proprietate privată, prevederilor art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale cu privire la un proces echitabil și art. 8 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice cu privire la interzicerea sclaviei și a muncii forțate precum și art. 47 referitor la dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil, art. 48 alin. (2) referitor la dreptul de apărare și art. 49 în componenta sa referitoare la principiul legalității infracțiunilor și pedepselor din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Examinând excepția de neconstituționalitate Curtea consideră că dispozițiile art. 1 lit. a)-e) din Legea nr. 143/2000 republicată prevăd sensul noțiunilor de „substanțe aflate sub control național”, „droguri”, „droguri de mare risc”, „droguri de risc” și „precursori” în vederea utilizării lor în cuprinsul normelor de incriminare reglementate prin legea menționată. Astfel, pentru a sancționa penal faptele enumerate în ipoteza normei de la art. 2 din Legea nr. 143/2000 republicată, legiuitorul a procedat la definirea noțiunilor și a sintagmelor mai sus enumerate arătând sensul conferit acestora, în contextul juridic analizat. Prin urmare, arată Curtea, cu prilejul determinării conținutului constitutiv al infracțiunii

prevăzute la art. 2 din Legea nr. 143/2000, stabilirea elementului material al laturii obiective poate fi făcută doar prin raportare la prevederile art. 1 din aceeași lege. Această modalitate de definire a infracțiunii anterior precizate este de natură a asigura calitatea, precizia și previzibilitatea dispoziției legale criticate, standarde impuse de prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție. De asemenea, arată Curtea, trimiterile din cuprinsul dispozițiilor art. 1 lit. a)-e) din Legea nr. 143/2000, la anexele I-IV la legea anterior referită, anexe care cuprind denumiri ale substanțelor ce intră în categoria de droguri astfel reglementate, sunt determinate de caracterul strict tehnic al conținutului respectivelor anexe, care face imposibilă enumerarea respectivelor substanțe în cuprinsul textului criticat. În acest sens, Curtea argumentează că potrivit art. 57 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în M. Of. nr. 260 din 21.04.2010, anexele sunt parte componentă a actului normativ din care fac parte și au forța juridică a acestuia, existența lor fiind impusă de rațiuni de tehnică legislativă.

Această modalitate de reglementare nu este însă de natură a încălca dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (5). Cu privire la aceasta din urmă C.C.R. a statuat în repetate rânduri, în jurisprudența sa, spre exemplu prin Decizia nr. 717 din 29.X.2015 publicată în Monitorul Oficial al României nr. 216 din 23.03.2016, paragraful 31, făcând trimitere la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului că, având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută, una dintre tehnicile standard de reglementare constând în recurgerea mai degrabă, la categorii generale decât la liste exhaustive. Altfel, s-a statuat că numeroase legi folosesc prin forța lucrurilor, forme mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică și că, oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal, nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare existând întotdeauna.

Prin aceeași decizie s-a arătat că, deși certitudinea este extrem de dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă, or, legea trebuie

să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație. S-a reținut, de asemenea, că rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor, dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin intermediul jurisprudenței ca izvor de drept fiind o componentă necesară și bine înrădăcinată în tradiția legală a statelor membre. Curtea a stabilit că art. 7 paragraful 1 din Convenție nu poate fi interpretat ca interzicând clarificarea graduală a regulilor răspunderii penale pe calea interpretării judiciare de la un caz la altul, cu condiția ca rezultatul să fie coerent cu substanța infracțiunii și să fie în mod rezonabil previzibil (se face trimitere la hotărârile din 22.XI.1995, 24.05.2007, 12.02.2008 și 21.X.2013, pronunțate în cauzele S.W. împotriva Regatului Unit, paragraful 36, Dragotoniou și Militaru-Pidhorni împotriva României, paragrafele 36 și 37, Kafkaris împotriva Ciprului, paragraful 141, Del Rio Prada împotriva Spaniei par. 92 și 93).

Având în vedere considerentele mai sus expuse, Curtea a reținut că aplicarea dispozițiilor art. 1 lit. a)-e) și art. 2 din Legea nr. 143/2000 corespunde exigențelor art. 1 alin. (5) din Constituție, neputând determina o restrângere discreționară sau nejustificată a dreptului de proprietate privată, în situația dispunerii confiscării unor substanțe dintre cele care fac parte din categoriile definite la art. 1 din Legea nr. 143/2000.

În ce privește comparația realizată de autorul excepției, între regimul juridic al incriminării faptelor prevăzute la art. 2 din Legea nr. 143/2000 în România și modalitățile de sancționare a acestora în alte țări membre ale Uniunii Europene, Curtea a reținut că astfel de diferențe nu pot sta la baza constatării încălcării dispozițiilor art. 16 din Constituție, întrucât norma constituțională anterior menționată consacră principiul egalității în drepturi între cetățeni, noțiunea de cetățean la care face referire alin. (1) al art. 16 anterior menționat are în vedere cetățeni români. Mai mult, printre altele, infracțiuni și pedepse corespunzătoare acestora, potrivit nevoilor de protecție a unor valori fundamentale, existente la nivel național, care pot fi diferite în rândul statelor membre, motiv pentru care, în prezent, nu se poate proceda la o implementare uniformizată, în privința modalității concrete de incriminare și a sancțiunilor aplicate, a normelor de drept penal european, ci, mai degrabă, la implementarea acestora în legislațiile interne, prin aplicarea principiului subsidiarității.

Cu privire la pretinsa încălcare, prin textele criticate, a prevederilor art. 21 și art. 24 din Constituție și ale art. 6 paragraful 1 din Convenție, Curtea a reținut că nu sunt aplicabile în speță, întrucât dispozițiile legale criticate au în vedere conținutul constitutiv al unor infracțiuni, vizând prin urmare, aplicarea unor norme de drept substanțial.

Or, garanțiile specifice dreptului de acces liber la justiție, dreptului la un proces echitabil și dreptului la apărare se asigură prin mijloace specifice dreptului procesual penal.

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și ale art. 47 alin. (4) din Constituție, al articolelor 1-3, al art. 11 alin. (1) lit. A. d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi, C.C.R. în numele legii a decis respingerea ca neîntemeiată a excepției de neconstituționalitate ridicată de I.R.Z.

Subsecțiunea a III-a

Decizia C.C.R. nr. 553/2015¹ referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 223 alin. (2) din Codul de procedură penală

§1. Excepția invocată

Această excepție a fost invocată de inculpații V.M.H. și D.M.H. în dosarul nr. 2947/84/2014 a Tribunalului Sălaj – Secția penală.

Autorii excepției, solicită C.C.R. să stabilească dacă substanțele care fac obiectul de reglementare al Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de actele normative în vigoare intră sau nu în sfera noțiunii de „trafic de stupefiante”. Argumentele în susținerea pretinsei neconstituționalități au fost formulate strict din perspectiva interpretării și aplicării legii. În acest sens, autorii excepției, arată că în Convențiile internaționale se face referire la „trafic de stupefiante” sau „substanțe psihotrope” și nu la trafic de droguri, în timp ce Legea nr. 143/2000 unifică cele două categorii de substanțe și le definește ca fiind *droguri*.

¹ În vigoare de la 21 septembrie 2015.